

- С. 243-249.
4. Богмацера Э. В. Правообразовательный процесс и роль в нём судебной практики: Дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Э. В. Богмацера. – М., 2007. – 206 с.
  5. Жуйков В. Судовий захист прав громадян та юридичних осіб / В. Жуйков. – М.: Норма, 1997. – 195 с.
  6. Кисіль В. Судова практика як чинник розвитку норм та інститутів міжнародного приватного права / В. Кисіль // Вісник ВСУ. – 2001. – № 3. – С. 28-30.
  7. Шевчук С. Порівняльне прецедентне право з прав людини / С. Шевчук. – К.: Реферат, 2002. – 344 с.
  8. Лилак Д. Судочинство і проблеми судової правотворчості / Д. Лилак // Вісник ВСУ. – 2003. – № 3. – С. 63 – 68.
  9. Нашиц А. Правотворчество. Теория и законодательная техника / Под ред. Д. А. Керимова и А. В. Мицкевича, послесловие Д. А. Керимова. – М.: Изд-во “ПРОГРЕСС”, 1974. – 256 с.
  10. Общая теория права: Учебник для юридических вузов / Ю. А. Дмитриев, И. Ф. Казьмин, В. В. Лазарев и др.; Под общ. ред. А. С. Пиголкина. [2-е изд., испр. и доп.]. – М.: Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1996. – 384 с.
  11. Сайфуліна Ю. В. Правоутворення як форма виникнення і буття права / Ю. В. Сайфуліна // Митна справа. – 2011. – № 2(74). – Ч. 2. – С. 14-18.
  12. Тихомиров Ю. А. Теория закона / Ю. А. Тихомиров. – М.: Наука, 1982. – 257 с.
  13. Бошно С. В. Правоведение [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.be5.biz/pravo/p001/14.htm>

ПЕРСПЕКТИВИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Степаненко М.Ю.

(студент юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

Ніколаснко Ю.А.

(студент юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

Анотація: У статті розглядаються особливості конституційної реформи в Україні та питання державного устрою України. Розглядаються позитивні та негативні риси кожного виду.

Ключові слова: конституційна реформа, федеративна держава, унітарна держава.

Аннотация: В статье рассматриваются особенности конституционной реформы в Украине и вопрос государственного устройства Украины. Рассматриваются положительные и негативные черты каждого вида.

Ключевые слова: конституционная реформа, федеративное государство, унитарное государство.

Stepanenko M. Y., Nikolaenko Y. A. The perspectives of constitutional reform in Ukraine

Ukrainian society faces a big dilemma of constitutional reform. The most important question is about type of state: federal or unitary. Many scientists think that concept of federalization is used today only for cover separatism and to destabilize the situation in Ukraine. It looks obvious that there is no particular nation in the Eastern Ukraine. It is just an ethnographic group of Ukraine nation.

Ukraine is defined as a unitary state by Constitution. Introduction of federal type of state means total reforming of Constitution. That is a very protracted process and must be solution of whole Ukrainian nation but not only of one part.

The bill suggested by President of Ukraine means decentralization. The authority in districts and regions will be rule by prefects. Prefect is representative of state authority in regions.

We need to understand the main meaning and difference between federal and unitary state to analyze the situation entirely. Unitary state – is a polity, where parts of state don't have any features of single state. There are common law system, Constitution and armed forces in unitary state. Second article of Constitutional of Ukraine says, that Ukraine is a unitary state. Comparing with Russian Federation it is worth noting, that there are no parts of state in Ukraine which are separated by national sign. Crimea is one exception.

Federal state – is a polity, where parts of state have some features of single state and possess some political independence (own Constitution, executive and court authorities). Federations are Russian Federation, United States of America, Federal Republic of Germany, United Arabian Emirates, Commonwealth of Australia and so on. Supporters of federal state in Ukraine mark that this type of polity will help improve turnover of facilities and soften political and historical contradiction of Ukrainian citizens. A lot of scientists call federal type of state «a cure for all the conflicts». They describe it like a type that will allow to save variety of traditions and cultures. For instance Russian scientist Hoptareva thinks, that federal state has a big educational potential in its nature. Federal state can act like «creator» of relationships between different social groups and state.

So now we have in our country real perspectives of tremendous reforming the Constitution. The time will show if they are good or not. There are plenty of variants of deciding this problem. But one thing is completely obvious. The reform has to implement all its tasks but not only put on paper.

Keywords: constitutional reform, federal state, unitary state.

На політичному горизонті з'явилася нова нелегка проблема, що стосується питання конституційної реформи, а саме децентралізації управління в нашій країні. Децентралізацією ми називаємо систему управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоврядування; скасування або послаблення централізації.

Простішими словами це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Серед політичних діячів та науковців проводяться численні дискусії щодо доцільності такого перерозподілу. Ми також спробували провести власне наукове дослідження.

На думку більшості експертів, сьогодні в ситуації, яка склалася в Україні, поняття «федералізація» використовують виключно для прикриття сепаратизму, намірів розхитати, розвалити Українську державу. Оскільки на Сході України живе на власних землях не якийсь окремий народ, а етнографічна група українців – слобожани, то за європейськими нормами їх відокремлення зветься не федералізацією, а розчленуванням єдиного цілого, тобто сепаратизмом.

На даний момент Конституцією України передбачено унітарний устрій держави. Тобто заклики до федералізації є закликами до зміни устрою держави, затвердженого в Основному законі України. У найкращому випадку такі заклики можна розглядати як дискусію щодо конституційної реформи. Разом з тим внесення змін до Конституції є тривалим процесом і не може бути результатом рішення лише одного з регіонів, адже такі утворення формально не володіють суверенітетом, правом одностороннього виходу зі складу держави й самостійної участі в міжнародних відносинах.

Законодавчою основою для проведення вище описаної політики має стати внесення змін до Конституції України. Згідно із законопроектом №2217а «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», запропонованим Президентом України, влада в районах та областях буде здійснюватись префектами, тобто фактично представниками влади на місцях. Повноваження префектів мають наступний зміст:

- 1) здійснення нагляду за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування;
- 2) координація діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади та здійснення нагляду за додержанням ними Конституції і законів України;
- 3) забезпечення виконання державних програм;
- 4) спрямування і організація діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади та забезпечування їхньої взаємодії з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного або надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації;
- 5) здійснення інших повноважень, визначених Конституцією та законами України;
- 6) на підставі і в порядку, що визначені законом, видання актів, які є обов'язковими на відповідній території.

Для об'єктивного аналізу зазначимо основні ознаки та характеристику унітарного та федеративного державного устрою. Унітарна держава – це форма державного устрою, у якій частини держави є адміністративно-територіальними одиницями та не мають статусу державного утворення. В унітарній державі функціонують єдині для всієї країни вищі органи державної влади, правова система, Конституція, Збройні сили. У Конституції України записано, що Україна – унітарна держава. До її складу входять 24 області, два міста республіканського значення (Київ і Севастополь) та Автономна Республіка Крим (Крим і Севастополь є тимчасово окупованими Російською Федерацією територіями). Ніяких інших утворень у її складі немає. Унітарний статус України закріплено ст. 2 розд.

І Конституції України. Правом ініціювати зміни цього розділу наділені Президент України або не менше 2/3 від конституційного складу Верховної Ради. Ухвалювати такі зміни теж має конституційна більшість Верховної Ради – із затвердженням їх на Всеукраїнському референдумі (ст. 156 Конституції України), який призначає Президент України.

Слід зазначити, що в Україні, на відміну від Росії, немає адміністративних одиниць, виокремлених за національною ознакою. Відповідно, немає національних меншин, єдиною батьківщиною яких є територія України. Виняток становлять кримські татари, які проживають у тимчасово окупованому Криму.

Федерація – це форма державного устрою, у якій частини федеративної держави є державними утвореннями та володіють певною політичною самостійністю (суб'єкти федерації можуть мати власну, але узгоджену з федеральною конституцію, власні органи влади, систему законодавчих, виконавчих і судових органів). Отже, федералізація – це зміна устрою держави на федерацію або процес об'єднання незалежних суб'єктів (земель, штатів, регіонів) у федерацію і створення надсуб'єктних органів управління. Приклади таких федеративних держав: Австралія, ФРН, ОАЕ, США. Близькими до суб'єктів федерації можуть бути автономні утворення деяких унітарних держав (наприклад, Автономна Республіка Крим).

Федерацію треба відрізнити від конфедерації, що являє собою міжнародно-правовий союз суверенних держав, наприклад Європейський Союз.

Із самої етимології слова «федералізм», що походить від латинського *foedus* – договір, можна зрозуміти, що федерації виникають унаслідок домовленості окремих територіальних одиниць об'єднатися в один політичний союз – державу, зазначають експерти. На думку фахівців з галузі права І. Коліушка, Я. Журби, федерації з'явилися у світі внаслідок процесу об'єднання різних територіальних утворень в одну державу, тому ідеєю федеративного устрою є інтеграція. Однак із часом у деяких країнах поняття «федералізм» почало застосовуватися маніпулятивно, номінально, для позначення процесів, які за своєю суттю не мали нічого спільного з федеральним устроєм. Наприклад, федералізм став ширмою для насильницької інтеграції – завоювань. Радянський Союз, номінально федеративна держава, вважався заснованим 30 грудня 1922 р., коли деякі майбутні союзні республіки начебто уклали договір про об'єднання. Насильницькою інтеграцією в минулому пояснюється й те, що Росія сьогодні називається федерацією. Парадокс сьогоденного федеративного устрою в цій державі полягає також у тому, що федеральна влада в РФ є дуже централізованою. Реальний федеративний устрій і сильне централізоване управління є малосумісними поняттями.

Проте, детально вивчивши вище зазначені погляди на процес федералізації в Україні, варто дізнатися також думку прихильників цього державно-правового явища. Вони зокрема зазначають, що федералізм призведе до збільшення повноважень територіальних громад, можливості вибору шляхів і механізмів розвитку конкретних регіонів, ретельнішого і ефективнішого обороту коштів, а також допоможе вирішити історичні та культурні відмінності серед українського населення. Важливим аргументом також вважається сприяння федералізації у питанні наближення влади до народу, уникнення надмірної концентрації влади в руках центру, наданні потужного імпульсу розвитку регіонів, забезпеченні різноманітних умов для розвитку суспільства (в культурному, мовному проявах) та, врешті-решт, сприяння зміцненню демократичних засад у функціонуванні державного механізму та суспільному житті. Останнім часом федералізм визначається як «процес розв'язання конфліктів». Науковці окреслюють його як форму, що дозволяє в рамках великого державного утворення зберегти історично складене розмаїття традицій, звичаїв, культури різних груп і верств населення, як «організоване співтовариство», покликане задовольнити потреби людей та інтереси державних інститутів, що територіально поширює політичну владу в ім'я свободи та

одночасно концентрує її від імені єдиного уряду», як засіб розв'язання національного питання й форма демократизації управління державою.

Російський вчений І. Б. Гоптарьова вважає, що федералізм має досить підстав для того, щоб його визнати одним із найбільш ефективних засобів розв'язання й керування соціальними конфліктами, а також – трансформації їх у менш важкий і менш гострий стан. На її думку, у самій природі федералізму закладений великий виховний потенціал, який при умілому його розкритті може підготувати суспільство до раціонально-практичного сприйняття конфліктів. Федералізм як принцип суспільних відносин може слугувати «конструктором» (творцем) взаємин між окремими соціальними утвореннями й державою, та у значній мірі пом'якшити протистояння сторін, переводячи конфлікт у стан змагальності й конкуренції.

Демократична федеративна система набагато гнучкіше реагує на конфлікти. Як показує світова практика, складові частини федеративної держави можуть у межах своїх повноважень не тільки здійснювати закріплені федеральними конституціями права і свободи, але й надавати громадянам додаткові права поза загальнофедеративними конституційними переліками. Федералізм як принцип виразно протистоїть ідеям бюрократичної централізації. Притаманний йому розподіл влад між двома рівнями з розмежуванням відповідних компетенцій здатний бути реальним важелем «детінізації» політики, виведення назовні, у відкритий діалогічний простір потенційно конфліктних проблем. Порівняно з більшою адаптивністю, здатністю оперативно реагувати на виклики та загрози, в тому числі, створювані політизованою етнічністю. Зрештою федералістські практики демонструють неабиякі можливості в мінімізації суперечностей, створюваних складною взаємодією доцентрових і відцентрових тенденцій. Федералізм доволі часто грає роль «рятувального кола» за умов виникнення конфліктних ситуацій.

Отже, наразі, ми маємо реальні перспективи внесення кардинальних змін до Конституції України. Чи будуть ці зміни позитивними – поки що визначити складно. Існує безліч різноманітних поглядів на цю проблему. Проте, однозначно можна заявити, що яким би не був державний устрій України в майбутньому, він повинен виконати всі поставлені перед ним завдання замість того, щоб бути закріпленим лише на папері.

Список використани джерел

1. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. // Верховна Рада України; Конституція, (відомості Верховної Ради України (ВВР)), 1996, № 30, ст. 141); {Текст Конституції України відповідає тексту, що існував до внесення змін Законом «Про внесення змін до Конституції України» № 2222-iv від 08.12.2004}; – Тлумачення від 25.01.2012, підстава v003p710-12. – Режим доступу: – <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Про місцеві вибори : Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII// Відомості Верховна Рада України. – 2015. – № 37-38. – Ст. 366.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо організації проведення перших виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів : Закон України від 04.09.2015 № 676-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 37-38. – Ст. 371.
4. Белов Д. М. Конституційно-правове регулювання реформ у державі: деякі аспекти передумов та закономірностей реалізації на практиці / Д. М. Белов // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 4. – С. 47–50.
5. Радько Т. Н. Конфликт закона и правовая реформа / Т. Н. Радько // Государство и право. – 1997. – №12. – С. 5–26.
6. Дашковська О. Референдум як інститут безпосередньої демократії: досвід зарубіжних країн / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 1. – С. 235–240.
7. Лисенко Л. Г. Референдум як форма прямої демократії в сучасних українських умовах / Л. Г. Лисенко, А.О. Карасевич // Придніпровські соціально-гуманітарні читання : матер. III-всеукр. наук. конферм. з міжнар. участю (м.Кіровоград, 16 травня 2014р.) : у 3-х частинах. – Ч. II. – Д. : ТОВ «ІННОВАЦІЯ», 2014. – С. 108–114.
8. Маркітанов В. Референдум як форма прямої демократії: зарубіжний і вітчизняний досвід / В. Маркітанов, В. Нечитайло // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2015. – Вип. 27. – С. 69–74.
9. Мельниченко В. І. Безпосередня демократія як складова і чинник демократичного врядування в Україні / В. І. Мельниченко // Державне управління: теорія та практика. – 2013. – № 2. – С. 230–239.

10. Москалюк О. В. Переваги та недоліки інституту референдуму / О. В. Москалюк, А. О. Маркова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Вип. 30. – Т. 1. – С. 81–84.
11. Семерак І. О. Концептуальні підходи до визначення поняття місцевого референдуму: питання теорії та практики / І. О. Семерак // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 4. – С. 134–141.

УДК (342.734.5)

ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ТА ПРОБЛЕМА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Суходольська А.А.

(аспірантка 1–го року навчання НПУ ім. М.П. Драгоманова, Київ, Україна)

Анотація. У статті аналізуються загальні правові засади зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а також складнощі при працевлаштуванні українських громадян в межах Європейського Союзу. Зокрема, соціального забезпечення робітників, які мають українське громадянство і на законних підставах працюють у країнах – членах ЄС.

Ключові слова: Зона вільної торгівлі, вільний рух товарів та послуг, соціальний захист, трудящі-мігранти.

Аннотация. В статье анализируются общие правовые основы зоны свободной торговли между Украиной и ЕС, а также сложности при трудоустройстве украинских граждан в пределах Европейского Союза. В частности, социального обеспечения рабочих, имеющих украинское гражданство и на законных основаниях трудящихся в странах – членах ЕС.

Ключевые слова: зона свободной торговли, свободное движение товаров и услуг, социальная защита, трудящиеся-мигранты.

Abstract. The article analyzes the general legal basis of free trade zone between Ukraine and the EU, as well as the complexity of the employment of Ukrainian citizens in the European Union. In particular, the welfare workers who have Ukrainian citizenship and legally working people in the countries – EU members.

Key words: A free trade, free movement of goods and services, social protection of migrant workers.

Постановка проблеми. Зона вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (далі – Євросоюз, ЄС) передбачає довготривалий процес гармонізації національного законодавства до права ЄС і до діючих європейських стандартів на яких ґрунтується торгівля з економічно розвиненими країнами. Україна обравши курс євроінтеграції взяла на себе чималу кількість зобов'язань серед яких є виконання ратифікованих міжнародних договорів. На сьогодні основою цих домовленостей є Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – УА). Саме цією угодою визначаються основні правові засади функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Як відомо набрали чинності з УА положення, які стосувалися економічних домовленостей. Тому є доцільним саме ці положення проаналізувати та окреслити основні перешкоди для їх реалізації, зокрема дослідити питання пов'язані з вільним рухом товарів та наданням послуг. Оскільки питання про надання послуг українськими працівниками в ЄС є дуже актуальними.

На сьогодні наші працівники закордоном стикаються з жорсткими умовами працевлаштування серед яких низка обмежень, як в термінах надання послуг так і в умовах при яких мають право робітники надавати послуги, а також не до кінця визначені умови визнання закордоном наших кваліфікацій та дипломів. Окрім цього не скасовані дискримінаційні обмеження для українських працівників, що надають можливість для рівних умов праці українських громадян з громадянами держав-членів ЄС.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Свої праці присвятили правовим проблемам Європейської інтеграції України, взаємодії України та ЄС такі вітчизняні вчені: І.А. Березовська, О.К. Вишняков, В.В. Костицький, М.М. Микієвич, В.І. Муравйов, Р.А. Петров, О.М. Шпакович та інші.

У своїх наукових працях досліджували правові засади функціонування зони вільної торгівлі та "Чотирьох свобод" – свобода руху товарів, послуг, капіталу та осіб такі